

"הרוח החיה שבחבורה"

פרקים נבחרים מתוך התכנית הרוח החיה שבחבורה, מהדורה שלישית ספטמבר 2006 תשס"ז
מיועדת לבתי ספר יסודיים ולחטיבות הביניים.
לפיתוח הערכים והכישורים הבאים: אחריות, מחויבות, רגישות וחמלה לבעלי חיים ולאחר,
ליצירת מודעות למצב בעלי החיים ולשמירה על רווחתם.

כתיבה ריקי בצרי, ישראלה פוקס

איור ועיצוב ישראלה פוקס

2017 – תשע"ח

פרק 1 - בעלי חיים חסרי בית - שוטטות

אלפי גורי כלבים וחתולים נולדים מדי חודש ומושלכים לרחוב מפני שאין להם דורש. הם עוברים מסלול ייסורים במשך כל ימי חייהם הקצרים ולבסוף מתים כתוצאה מרעב, מחלות, דריסת מכוניות, התעללות, הרעלה ועוד. מאות אלפי כלבים וחתולים חסרי בית מתים ומומתיים בישראל מידי שנה.

בנוסף לסבל הרב שעוברים חתולים וכלבים ללא בית, נוכחותם עלולה לגרום נזק לחיות הבר. במחקרים שנערכו באירופה התגלה שחתול אחד יכול לצוד עשרות חיות בר בחודש וכתוצאה מכך אוכלוסיות גדולות של חיות בר הצטמצמו מאוד.

בני האדם שואפים למנוע את סבל בעלי החיים ולפתור את בעיית קיומם.

הפתרון היעיל ביותר למניעת שוטטות ולשיפור מצבם העגום של בעלי חיים חסרי הבית הוא מניעת התרבות באמצעות עיקור.

פתרון נוסף למניעת שוטטות הוא אימוץ כלבים וחתולים חסרי בית והפעלת שיקול דעת בתהליך האימוץ, כדי לא להגיע למצב, שבעלי חיים יופקרו ויינטשו ברחוב.

כשבעל החיים הופך לבלתי רצוי, חייבים למצוא עבורו פתרון הוגן. יש לדאוג לו לבית חלופי בכל דרך אפשרית. נטישה תחרוץ את גורל הכלב או החתול לחיי סבל ולמוות בייסורים. העברה למכלאה של עמותה למען בעלי חיים, אף היא אינה פתרון הוגן לבעל החיים ואינה הבית שהיינו רוצים עבורו. למרבה הצער, על אף שהעמותות עושות כמיטב יכולתן אין פתרונות עבור כל בעלי חיים שננטשים.

איש לא יעשה את העבודה במקומנו, עלינו לגלות חמלה ולדאוג לגורל בעלי החיים שברשותנו וגם לבעלי חיים חסרי הבית שבסביבתנו, כיאה לקהילה נאורה והומאנית.

חינוך ילדים לאחריות, לרגישות ולחמלה כלפי בעלי חיים יהווה צעד משמעותי ליצירת חברה הומאנית.

מטרות פרק השוטטות

הילדים יתוודעו למצב בעלי החיים המשוטטים.

הילדים יבינו את הסיבות לשוטטות.

הילדים ילמדו שהאחריות לגורל בעל החיים הלא רצוי היא גם שלהם.

מהלך המפגשים בנושא שוטטות

מצורפים שני מערכים בנושא שוטטות. רצוי להקצות לפחות שלושה מפגשים רצופים לנושא השוטטות.

בשלב הראשון יתוודעו התלמידים לנושא שוטטות כלבים וחתולים באמצעות דיון, סיפור, דף פעילות ושאלון.

בשלב השני ימלאו דף משימה "מה נעשה", ידונו במצבים שעלולים לגרום לשוטטות של בעלי חיים ובהצעות לפתרון.

מפגש ראשון

א. דיון בנושא שוטטות כלבים וחתולים חסרי בית.

(אפשר לחלק למשתתפים את המבוא לעיון)

- האם נתקלת בבעל חיים משוטט? כיצד הוא נראה?
- מהן לדעתך הסיבות לנטישת בעלי חיים?
- האם חתולים וכלבים יכולים להסתדר ברחוב?
- האם לרשויות המקומיות יש פתרון הולם, מה הן עושות?
- האם לעמותות למען בעלי חיים יש פתרון הולם, מה הן עושות?
- מה תציע לאדם שאינו מעוניין בחיית המחמד שלו?
- מה היית עושה לו נתקלת בכלב או בחתול עזובים?

ב. כל משתתף יעבוד על דף הפעילות "כלב אבוד בעיר הגדולה" (ציור וכתיבה בסגנון קומיקס) וימלא את השאלון. על דף השאלון אפשר לעבוד בזוגות או בקבוצות.

כלב אבוד בעיר הגדולה

דף פעילות

ציור וכתיבה בסגנון קומיקס

תאר על פי דמיוןך יום בחייו של כלב חסר בית משוטט ברחובות העיר. צייר וכתוב בתוך המרובעים.

שאלון

האם הכלב שציירת או שכתבת עליו קיבל את צרכיו הבסיסיים?
הקף בעיגול את הדברים שקיבל.

מחסה

דאגה לבריאותו

מזון

שתייה

עשיית הצרכים לפחות שלוש פעמים ביום

בטחון גופני

ניקיון

תשומת לב

בטיחות בדרכים

אילו דברים טובים קרו לכלב במשך היום? פרט.

אילו דברים רעים קרו לכלב במשך היום? פרט.

ג. כל משתתף יקרא את הסיפור: "סיפורו של לאקי" ויענה על השאלות:

- כיצד הרגיש הכלב בסיפור?
- מה יעלה בגורלו של לאקי?
- האם לאקי יוכל להסתדר לבד, כיצד?
- אילו יכולת לדבר עם רונית (הבעלים של לאקי), מה היית מציע לה?
- מה היית עושה אילו לא יכולת להשאיר ברשותך את חיות המחמד שלך?
- חשוב על מספר אפשרויות.
- כתוב סוף אחר לסיפור.

אפשרויות הרחבה

משחק תפקידים: 1. שיחה בין שני ילדים: אחד פועל בדרך של רונית ולשני דרך פעולה אחרת.

אפשרות נוספת: 2. שיחה בין לאקי לרונית.

מומלץ לאפשר לכל ילדי הקבוצה להתנסות במשחק ולבחור באחד מהתפקידים.

סיפורו של לאקי

אני זוכר את מגע ידיה הקטנות של רונית. כל בוקר הייתי מלקק את פניה ומעיר אותה משנתה. היא צחקה וליטפה אותי ... אהבתי את צחוקה והרגשתי בטוח לצידה. היא תמיד דאגה לי למים ולאוכל, ובלילות חורף קרים היא אפילו הכניסה אותי מתחת לשמיכה.

רונית גדלה והלכה לצבא. בתקופה הראשונה עוד עשינו דברים ביחד, אחר כך כמעט לא ראיתי אותה. תמיד הייתה עסוקה.

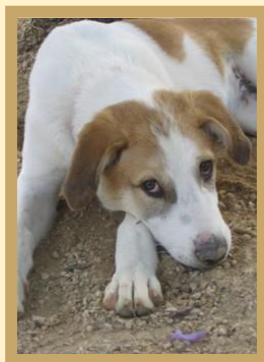
באחת השבתות, רונית הכניסה אותי למכונית - היא כבר נהגה בעצמה. הייתי בטוח שנוסעים לפארק לבלות ולשחק ביחד כמו פעם, כשהייתה קטנה. אני זוכר שהנסיעה הזאת הייתה מאוד ארוכה. אחרי שעתיים בערך, רונית עצרה. היא ליטפה אותי, הורידה את הקולר שעל צווארי ואמרה: "לאקי, אני מקווה שתסתדר, אני כבר לא יכולה לטפל בך יותר". נשארתי עומד על המדרכה, לא הבנתי מה רונית עושה. לא, היא לא מתכונת להשאיר אותי כאן לבד! אני לא אדע לחזור! מה אעשה?! רונית נכנסה למכונית, רצתי אחריה מכשכש בזנבי, עדיין לא הבנתי: "היא לא מתכוונת, זה רק משחק, היא וודאי מתלוצצת..." הספקתי לראות דמעה בפניה של רונית (ואני אוהב לראות אותה צוחקת).

היא טרקה את הדלת ונסעה. רדפתי אחריה. המכונת שלה התרחקה במהירות. עדיין לא הבנתי, רצתי ורצתי גם אחרי שנעלמה ...

מפגש שני

פתוח מנהיגות ומעורבות בקהילה

- א. כל משתתף יקבל את דף המשימה "מה נעשה" וימלא אותו.
- ב. המשתתפים יתחלקו לקבוצות ויציגו מצבים נוספים, שעלולים לגרום לנטישה ולשוטטות של בעלי חיים.
- ג. כל קבוצה תדון בתיאור מצב אחד מתוך מגוון האפשרויות שהועלו, תשוחח על הבעיה ותציע פתרונות. ההצעות יועלו על הכתב.
- ד. בתום הפעילות המשתתפים יתכנסו למליאה וייערך דיון מסכם.

שאלות עזר לדיון:

- איך אפשר לדעת אם כלב הוא חסר בית?
- אילו סכנות אורבות לכלב חסר בית ברחוב?
- מי אחראי על גורל בעל החיים המשוטט?
- מה אתם עושים במפגש עם כלב חסר בית?
- מה לדעתכם צריך לעשות?

ה. מומלץ להציג בכתב את הפתרונות שהוצעו, ולהציג את התוצאות לתצוגה.

אפשרויות הרחבה

הילדים יתחלקו לקבוצות ויציגו רעיונות למבצע הצלת כלבים חסרי בית.

כל קבוצה תבחר משימה ותכין תכנית פעולה. אפשר שהמבצע יהיה מסע הסברה שיפעיל את כלל תלמידי בית הספר. הילדים יכולים להכין שלטים שיציגו את המסר וליזום תהלוכה רבת משתתפים.

בשלב הבא, המשתתפים יציגו את תכנית הפעולה שלהם, יערכו לביצוע תכניתם ויקבעו מועד לסיום המבצע.

במפגשים הבאים יתארו הילדים את אופן ביצוע תכנית הפעולה שלהם ואת מידת הצלחתם ביישום התכנית המוצעת. מומלץ לתעד את מהלך הפעילות: סרטון, תמונות וכיו"ב.

דף משימה - מה נעשה

ניתן להציג סרטון הסברה מצויר בנושא נטישה לפני הפעילות.

יש לצפות ולבדוק התאמה לפני ההקרנה

סרטון מצויר - לא נוטשים חיית מחמד

לפניכם תיאור מצבים, שעלולים להוביל לנטישה הציעו פתרונות לדילמות שהועלו.

תארו מצבים נוספים, שעלולים להביא לנטישה והציעו פתרונות חלופיים.

החתולה שלנו המליטה. מה נעשה עם חמישה גורים?

הכלבה שלנו הזדקנה, אנחנו מעדיפים גור צעיר. מה נעשה אתה?

הגור עושה את צרכיו על השטיח, אמא לא רוצה אותו. מה נעשה?

תארו מצבים נוספים, שעלולים לגרום לנטישה של בעלי חיים.

למורה/מנחה:

בדף המשימה מתוארים מצבים המעוררים דילמות.

לשאלה מה נעשה עם הגורים, חשוב שהילדים ידעו שאפשר להציע לאימוץ גורים החל מגיל חודשיים. עד גיל חודשיים הגורים יונקים ואין להפרידם מאימם, אם יינטשו אותם ברחוב או ישאירו אותם במכלאה הם לא ישרדו. הגורים חשופים למחלות, הם פגיעים וחסרי אונים. יש לכוון את הילדים לפתרון ההומאני ביותר והוא מציאת בית לגורים וכמובן יש להדגיש את חשיבות העיקור. אם החתולה לא תעוקר היא תמליט שוב בעוד מספר חדשים.

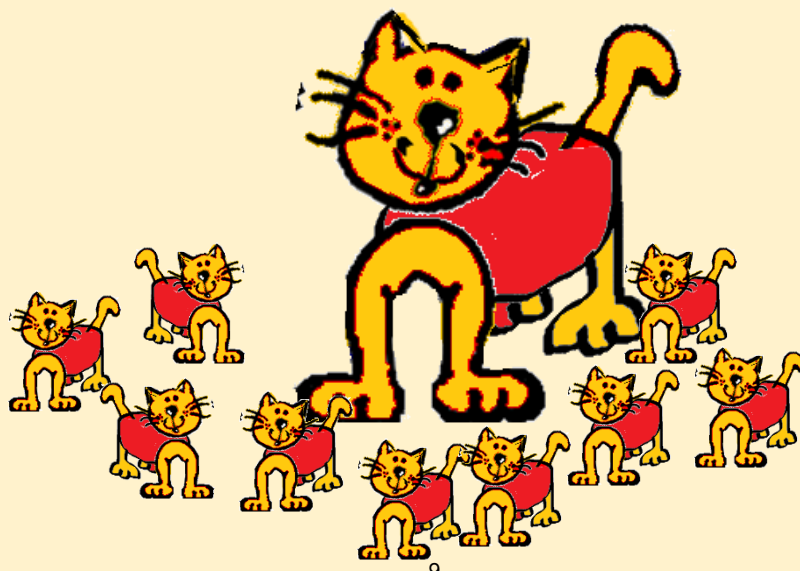
לדילמה בעקבות זקנת בעל החיים מומלץ להתייחס גם לעניין המוסרי ולביטוי: "אל תשליכני לעת זקנה", איש לא ירצה לאמץ כלב זקן, ואין סיכוי שהוא ישרוד ברחוב או במכלאה.

חשוב לזכור, שבעל החיים היה מסור לנו ותלוי בנו, והיום, יותר מתמיד, הוא זקוק לטיפולנו.

נטישה, פרושה הפקרת יצור חסר אונים לגורל מר ולמציאות חסרת רחמים.

בנושא זה עליך לנקוט עמדה ברורה ולכוון את המשתתפים למעורבות וללקיחת אחריות אישית.

על הילדים להבין, שנטישת בעל חיים ברחוב גורמת לבעל החיים סבל רב ומסכנת אותו, את חיות הבר ואת בני האדם. על הילדים להבין, שהעברת בעל החיים למכלאה, אפילו בתנאים הטובים ביותר, צריכה להתבצע רק לאחר שנבדקו ונוסו כל האפשרויות האחרות.

פרק 2 - אחריות

הדרך להפיכת הילדים למחוללי שינוי ושיפור היא הבאתם להבנת האחריות שחלה על בני האדם, ולנקיטת יוזמה בעקבות אירועים המתרחשים בחייהם ובסביבתם. מדי יום אנו נחשפים לתופעות של הפקרת בעלי חיים, של פגיעה והתעללות בבעלי חיים, של סחר בחיות בר ועדים לסכנת הכחדתם. בפרק זה יתמודדו חברי הקבוצה עם סוגיית האחריות. האם לקחת אחריות ולפעול, או לקוות שמישהו אחר יעשה במקומם.

מטרות

הילדים יבינו שחשוב ונכון לקחת אחריות. אחריות באה לידי ביטוי גם בפניה למבוגר משמעותי, הורה או איש צוות חינוכי או דיווח למוקד עירוני, עמותה ועוד. הילדים יבינו שעליהם לעזור לבעלי חיים במצוקה.

המפגש הראשון יעסוק באירועים המתייחסים לכלבים ולחתולים במצוקה.

במפגש זה יוצגו בפני המשתתפים אירועים, שמתארים בעלי חיים השרויים במצוקה. המשתתפים יעלו דרכים בהן הם יכולים לעזור לבעלי חיים אלו. הדרכים שיוצעו יעוגנו באמנת ילדים למען בעלי חיים, אותה יחברו הילדים ויפיצו בקהילה ובביה"ס.

במהלך המפגש יש להדגיש את חשיבות לקיחת אחריות של כל משתתף כיחיד וכחלק מקבוצה.

מהלך המפגש

- א. המשתתפים יחולקו לארבע קבוצות.
- ב. כל קבוצה תקבל כרטיס אירוע.
- ג. כל קבוצה תציג את המשימה שקיבלה ואת החלטותיה. שאר המשתתפים יוכלו להגיב ולשאול שאלות (אפשר להעביר את הכרטיסיות בין כל הקבוצות).
- ד. דיון:
 - מה משותף לכל המקרים שהוצגו?
 - כיצד אנו, הילדים, יכולים לעזור לבעלי חיים ולמנוע מהם סבל?
 - ה. לסיום, המשתתפים ינסחו אמנת ילדים למען בעלי חיים. באמנה חשוב להדגיש את עניין האחריות האישית.

האמנה תופץ בקהילה בכל דרך בה יבחרו חברי הקבוצה: ע"י פרסום בעיתון המקומי, בעיתון ביה"ס, פרסום בכל כתר, בבית הספר, בשכונה, החתמה במרכזי קניות וכד'.

כרטיסי אירוע:

אירוע מס' 1

אתם רואים כלב שוכב פצוע בצד הדרך. מכונית פגעה בו והנהג לא עצר.

מה דעתכם? מה תעשו?

למי תפנו?

הסבירו את תשובותיכם.

אירוע מס' 2

בדרך לביה"ס ראיתם שני נערים קושרים חתול לאופניים וגוררים אותו בנסיעה.

מה תעשו?

למי תפנו?

פרטו אילו לבטים עלו לפני שעניתם על השאלות.

אירוע מס' 3

ביום חורף גשום וקר מצאתם בחצר גור חתולים מיילל ורועד מקור.

באילו דרכים אפשר לעזור לגור החתולים?

באיזו דרך תבחרו? הסבירו מדוע בחרתם בדרך זו.

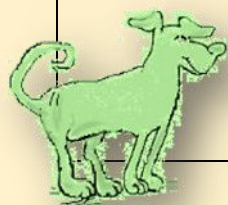
אירוע מס' 4

לשכנים יש כלב חדש. בכל פעם שאתם עוברים ליד ביתם, אתם שומעים שהוא נובח. בלילה

הוא ממש מיילל. כיצד תדעו אם הכלב בצרה?

באילו דרכים תוכלו לעזור לו, אם הוא אכן בצרה?

באיזו דרך תבחרו? הסבירו מדוע בחרתם בדרך זו.

הצעות להתמודדות עם האירועים:

כלב פצוע

לבדוק על-פי הקולר אם הוא שייך למישהו ולהזעיק את בעליו. אם לא נמצאו הבעלים - לקחת אותו לווטרינר, מימון הביקור אצל הווטרינר יוכל להתבצע ע"י איסוף תרומות (חברים, שכנים, קרובי משפחה...), בסריקת שבב אלקטרוני אפשר לזהות את בעלי הכלב אם אינו נטוש, למצוא לו מקום לשהות בו עד שיחלים, למצוא לו בית מאמץ.

התעללות בחתול

להעיר לנערים. לנסות לעצור את ההתעללות.

אם חוששים מפניהם - להזעיק מבוגר.

לעקוב אחריהם ולנסות לחלץ את החתול.

לא להשאיר אותו מוטל פצוע. להעביר לווטרינר.

חשוב להסתייע באדם מבוגר.

גור חתולים נטוש

לדאוג שיקבל תחליף חלב (אם הוא עדיין יונק).

לדאוג שייבדק ע"י ווטרינר.

למצוא לו בית מאמץ או זמני עד שיימצא לו פתרון קבוע.

חשוב להדגיש שאסור לקחת חתולים יונקים בזמן שאמם יוצאת לחפש מזון. יש לעקוב ולוודא שאכן הגורים נטושים. רק אם החתולה - לא חוזרת אליהם למעלה משמונה שעות והגורים מייללים סביר להניח שהם נטושים.

כלב מיילל

לשאול את השכנים מה סיבת הבכי.

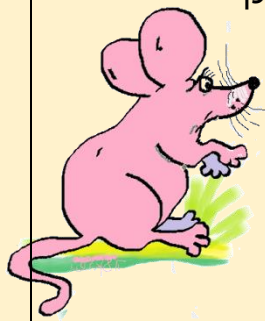
לברר תנאי החזקה: האם הכלב קשור? רעב? צמא?...ולנסות להציע פתרונות.

אם יש חשד להתעללות: לפנות לרשויות, למשטרה, למשרד להגנת הסביבה או לאחת העמותות למען בעלי חיים.

בכל המקרים - חשוב לשתף מבוגר. אפשר להתייעץ עם אנשי העמותות למען בעלי חיים ולהיעזר בהם.

המפגש השני יעסוק בלקיחת אחריות על חיות הבר והסביבה

חיות המחמד הנפוצות והחביבות על רוב בני האדם הם הכלבים והחתולים שביתנו על ידי בני האדם ונשארו לחיות לצדם מרצון, יחד עם זאת אנשים רבים מגדלים חיות בר, המבוקשות מאוד בשל יופיין, או בזכות התנהגותן יוצאת הדופן ואפילו בשל מוזרותן. חלק גדול מחיות אלו חיו כחיות בר במדינות שונות, נתפסו, הוצאו מהטבע ונשלחו למכירה במדינות אחרות. ככל שמחירה של חיית בר אקזוטית עולה, נלכדות יותר חיות בר מן הטבע. בימינו הסחר בחיות הבר מתקיים בהיקף גדול מאוד ברחבי העולם. כתוצאה מכך פחת מספרם של מיני בעלי חיים רבים בטבע והם נמצאים בסכנת הכחדה.

המטרות המרכזיות של פרק זה הינן לחשוף את הילדים למידע הקשור לסחר בחיות בר ולסכנת הכחדתם, להכיר חוקים בין לאומיים ומקומיים הקשורים לבעלי חיים מוגנים בניסיון להביא את התלמידים לתחושת אחריות ולמעורבות. לשם כך הילדים יכתבו כתבות ויפיקו עיתון על מצב חיות הבר, על אחריותנו למצבם ועל המחויבות שלנו להצלתם. אפשר להזמין מומחה (זואולוג) שישוחח עם הילדים על הנושא.

אפשרות 1

התלמידים יגלו באתרים המומלצים באינטרנט, יחפשו מידע רלוונטי וירחיבו ידיעותיהם בנושא.

שאלות לדיון:

אילו חיות בר בארץ אתם מכירים?

באילו אזורים בארץ מצויים חיות בר?

הביאו דוגמאות של חיות בר בארץ ובעולם?

הביאו דוגמא לחיית בר שאתם אוהבים/פחדים/נרתעים והסבירו מדוע?

התלמידים יציגו את חיית הבר שבחרו ואת אורח חייה, ויענו על השאלה האם לדעתם אפשר היה לוותר על קיומה?

המנחה יבקש מהתלמידים לכתוב חיבורים/מאמרים/כתבות ולשלב תמונות רלוונטיות.

משימה לדוגמא: כתיבת עיתון / עלון / קיר מידע ועוד. המנחה יחלק את התלמידים לקבוצות. קבוצה אחת תערוך את העיתון ותבחר שם מתאים, קבוצה שנייה תעצב ותאייר. לסיכום יערך דיון משותף ויוחלט כיצד להפיץ את העיתון ואת המסר בקרב הקהילה.
*ראו נספח 3 מידע על חוקים בארץ ובעולם בנושא הגנה על חיות בר.

אפשרות 2

סיור בעקבות מינים פולשים

באזורים רבים נוספים, התבססו בשנים האחרונות מספר מינים של תוכים ומיניו שהם זרזירים שמוצאם מהמזרח, מה שגורם לבעיית שוטטות כלבים וחתולים והשפעתה על חיות הבר. אפשר לפנות אל החברה להגנת הטבע לקבל המלצות לסיורים בנושא. כמו-גם, לעשות סיור וירטואלי. לבחור מקום בארץ, למפות חיות בר המצויות באזור שנבחר ולבדוק האם יש באזור מינים הנחשבים לפולשים.

תוכי "דררה" - מין פולש

אפשרויות להרחבה

כתבות בעקבות הסיור בעקבות מינים פולשים והוספתן לעיתון.

הצגת העיתון כעיתון קיר בבית הספר.

הזמנת מרצה וחומרים מהמשרד להגנת הסביבה ומהחברה להגנת הטבע.

כתיבת עלונים הכוללים הסברה בנושא, והפצתם בקהילה ובחנויות לממכר בעלי חיים.

[כתבה וסרטון על הדררה - מין פולש - תוכי הירוק בישראל](#) - כתבה וסרטון ב YET על הדררה

לצפייה במצגת: [על חוק הגנת חיות הבר](#)

על חיות הבר והסביבה

לא כל החיות מותרות לגידול, חיות הבר בישראל החיות בטבע – מוגנות ואסורות ללידה ואו בגידול, על פי חוק הגנת הבר כל המעוניין להחזיק בחיות בר חייבים בהיתר מיוחד. חיות הבר מקומן בטבע.

עריכה ועיצוב - ישראלה פוקס

פרק 3- עיקור

אחד הפתרונות למניעת שוטטות וסבל

הפתרון ההומאני והיעיל ביותר לצמצום תופעת השוטטות והסבל של חיות הבית הוא מניעת ההתרבות באמצעות עיקור. עיקור עשוי להפחית משמעותית פגיעה עקיפה בחיות הבר.

עיקור כלבים וחתולים נעשה באמצעות ניתוח, המונע אפשרות של המלטת גורים. אפשר לעקר נקבה מגיל שישה חודשים, ויש המעקרים גם מגיל שלושה חודשים. במהלך הניתוח מסירים את השחלות והרחם כדי שהנקבה לא תוכל להמליט יותר. עיקור זכרים הוא ניתוח קל יותר. הניתוחים נעשים בהרדמה מלאה, וההתאוששות מהם מהירה ובדרך כלל ללא תופעות לוואי.

כלבים וחתולים משוטטים חיים בסביבה עירונית שקשה לשרוד בה. מעורבות בני האדם הכרחית כדי להביא לשיפור במצבם. לעיתים עיקור עלול להתפרש, במיוחד אצל ילדים, כמעשה אכזרי בעיקר משום שבני אדם וילדים בפרט נוטים להזדהות עם בעל החיים ולייחס לו תכונות אנושיות. משערים שיצר האימהות אצל כלבים וחתולים הוא אינסטינקט שמופיע רק לאחר ההמלטה, כך שכלבים וחתולים לא יחושו תחושת אובדן או צער כתוצאה מהעיקור.

יש להבין שהעיקור, מלבד היותו מונע התרבות וסבל, משפר איכות החיים של בעלי חיים ומאריך את תוחלת החיים שלהם. חתולות וכלבות, שמתגוררות ברחוב מסוגלות להמליט כל שישה חדשים בממוצע, ההמלטה מתישה אותן ולעיתים אף גורמת למותן. בהיעדר מזון מתאים בכמות מספקת, בהיעדר טיפול הולם (גם טיפול רפואי), בהיעדר מחסה מפני חום וקור ובהיעדר הגנה מפני סכנות הסביבה - אימהות וגוריהן החלשים נחשפים למחלות ולסכנות, ובמקרים רבים ימצאו את מותם.

עיקור בעל החיים משפר גם את איכות חיי בני האדם שבסביבתם. לדוגמא: זכרים מעוקרים לא ינהלו ביניהם קרבות קשים, לא יפצעו אחד את השני עד זוב דם ולא יטרידו את הסביבה ביללות ובנביחות רמות בשעות הלילה. נקבות מעוקרות יזכו לבית מאמץ ובעליהן לא יוטרדו בתקופות הייחום מהתנהגות לא רגועה של הנקבה, מדימומים שמלכלכים את הבית ומכלבים שמגיעים בעקבות הריח, מלכלכים את הסביבה ואף גורמים לסכסוכי שכנים. אנשים רבים יעדיפו לא לאמץ נקבות ולפעמים יבחרו לנטוש אותן אלא אם הן מעוקרות.

כל הארגונים והפעילים למען בעלי חיים בארץ ובעולם הגיעו למסקנה שהעיקור הוא הפתרון ההומאני והיעיל ביותר לצמצום אוכלוסיית בעלי החיים ולמניעת התרבותם הבלתי מבוקרת.

בפרק זה תוצג בעיית הכלבים והחתולים ברחוב, והדילמה הכרוכה בעיקורם. לאחר שחברי הקבוצה יבינו שעיקור הנו הפתרון האופטימאלי, תבחר הקבוצה בתכנית מעורבות בנושא.

מטרות

הילדים יבינו את משמעות המושג עיקור ואת חשיבותו.
הילדים יבצעו פרויקט מעורבות קבוצתי, שיפיץ את רעיון עיקור חתולים וכלבים.
הילדים ישלבו כישורי מנהיגות במהלך הפרויקט.

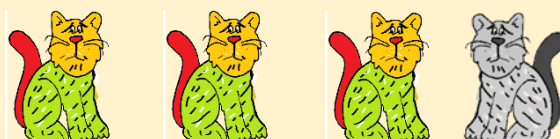
הצעות למורה / מנחה

שלב א' - לאחר הצגת הבעיה, ייערך דיון הדורש נקיטת עמדה. נסה לעודד כל אחד מהמשתתפים להשתתף בדיון ולהביע את תחושותיו ולבטיו.

חלק את הקבוצה לשניים: קבוצה **בעד** עיקור וקבוצה **נגד** עיקור.

לאחר שתיבחר קבוצת המתנגדים לעיקור, הנחה אותם להציג את טיעוניהם בדרך יצירתית ומשכנעת. עזור להם במידת הצורך. לקבוצה השנייה הסבר שחשוב שישננו היטב את הנתונים שקיבלו, כדי שיוכלו לשכנע את המתנגדים.

שלב ב' - פרויקט מעורבות - רצוי שהרעיון לפרויקט המעורבות יוצע ע"י המשתתפים. לאחר שייבחר פרויקט, יש להקפיד שכל משתתף יקבל תפקיד ויבין את משמעות תפקידו. מומלץ לערוך רישום של בעלי התפקידים לשם מעקב ויצירת מחויבות.

מהלך המפגש

שלב א'

א. הצג את בעיית החתולים והכלבים חסרי הבית בישראל מאות אלפי חתולי רחוב ומספר גדול של כלבים חסרי בית המתרבים בקצב של עשרות אלפים בשנה. בנוסף יש מספר גדול של בעלי חיים ביתיים שמתרבים. התוצאה היא: גורים ננטשים ברחוב ע"י בעליהם מפני שאין להם דורש. גורים אלה מצטרפים למעגל השוטטות, הם סובלים מרדיפות, רעב, קור, בדידות, מתאונות דרכים, הרעלה והתעללויות. רובם מתים לפני שהגיעו לגיל שנה. אחת הדרכים המוצעות למניעת התרבות היא עיקור.

ב. המשתתפים יביעו עמדה:

➤ מה הטיעונים בעד עיקור?

➤ אילו דרכים אחרות אפשר להציע כפתרון לבעיית ההתרבות?

(הדרכים: 1. זריקות למניעת ייחום. מניעת זיווג בתקופת הייחום. שתי הדרכים אינן

מומלצות: הזריקות אינן מומלצות כיוון שהן עלולות לגרום לדלקת רחם, שבעקבותיה

הכלבה/חתולה תיאלץ לעבור ממילא ניתוח להוצאת הרחם. מניעת זיווג היא בעייתית כיוון שפעמים רבות קורה, שהכלבה/חתולה בורחת בזמן הייחום ונכנסת להריון).

ג. משחק תפקידים. מומלץ להיעזר בכרטיסיות המוצגות. אם יש מבין המשתתפים מתנגדים לעיקור - הם יהוו את קבוצת הנגד. אם אין, בחר קבוצת מתנגדים באופן אקראי. קבוצה זו תקבל את הכרטיסיות שעליהן רשומים טעונים נגד העיקור. חברי הקבוצה יוכלו להוסיף טעונים משלהם. עליהם להתכונן להצגת הטענות שקיבלו בכל דרך יצירתית שיבחרו: כעורכי דין, כחתולים, כדיירי הרחוב וכד'.

שאר המשתתפים יקבלו את הטענות המוכיחים כי עיקור זו הדרך הטובה ביותר לפתרון בעיית חתולי/כלבי הרחוב. עליהם ללמוד את הטענות היטב ולהכיןם לקראת טענות המתנגדים בכל דרך יצירתית שיבחרו.

כרטיסיות: טענות נגד עיקור - לקבוצת המתנגדים:

עיקור מנוגד לטבע ומונע מהנקבות לממש את זכותן לאימהות.

הניתוח כואב וגורם לייסורים.

לא צריך לעקר זכרים כי הם ממילא לא ממליטים.

צריך למצוא פתרונות אחרים, כמו: אימוץ, זריקות נגד ייחום והקמת בתי מחסה לחתולים ולכלבים.

כל החתולים והכלבים יוכחדו.

זכרים מעוקרים נעשים אדישים.

נקבות מעוקרות משמינות ומשנות את אופיין.

עיקור הוא מעשה אכזרי.

גורים מאוד חמודים, אני אוהב/ת גורים. למה שלא יולדו?

הנקבה תהיה עצובה כי לא יהיו לה גורים.

כרטיסיות: טיעונים בעד עיקור - לקבוצת התומכים:

הנקבה לא זקוקה לחוויית האימהות. כשהגורים נגמלים הם מתפזרים לגורלם.

עיקור אינו ניתוח מסובך וההחלמה ממנו מהירה.

עיקור נקבות מונע מחלות רחם.

עיקור חתולים וכלבים מונע קרבות רחוב.

אין לכלבים ולחתולים תא משפחתי, הטיפול בגורים נעשה באופן אינסטינקטיבי.

אין מספיק בתי מחסה שיקלטו כלבים וחתולים לאורך זמן ובתנאים סבירים. מאות אלפי כלבים וחתולים חסרי בית מומתים במכלאות בגלל חוסר מקום.

חתולים וכלבים ברחוב חיים בסבל בגלל מחלות, תאונות, רעב, התעללות ועוד...

אנשים נרתעים מאימוץ נקבות בגלל תופעת הייחום ההמלטות.

לאחר עיקור, תוחלת החיים עולה ואיכות החיים משתפרת בעיקר של כלבים וחתולים חסרי הבית.

חתולים חסרי בית, מעוקרים אינם מהווים מטרד לשכנים.

צמצום חתולים וכלבים ברחוב מאפשר גם הגנה על חיות הבר.

שלב ב'

הציגו סרטון הסברה לילדים בנושא העיקור, שמוצג על ידי תלמידי בית ספר לטבע - תל אביב

למה עיקור? מציגים תלמידי בית ספר לטבע

פעילות

- א. עליך להסביר, שמטרת הקבוצה בשלב הזה, היא לבחור בדרך פעולה להתמודדות עם הנושא.
- ב. המשתתפים יציעו דרכי פעולה (דרכים אפשריות: דיווח מסודר בעזרת דף דיווח על חתולים ועל כלבים משוטטים בשכונה, הפצת רעיון העיקור כפתרון היעיל ביותר, הכנת כרזות בנושא שיתלו ברחבי השכונה, חלוקת דפי מידע בתיבות הדואר ועוד).
- ג. הקבוצה תבחר בפרויקט אחד ותכין לוח זמנים לפעילות.
- ד. המשתתפים יחולקו לצוותים/ועדות. לדוגמא: צוות שיכין סקיצות, צוות שיאסוף תרומות לעיקור חתולי השכונה, צוות שיפנה לנציגי עמותות, צוות שיפנה לוועד השכונה/ ועד ההורים/ עירייה וכד'.
- ה. יבחר ראש פרויקט, שמתפקידו לדווח במהלך המפגשים על התקדמות הפרויקט במסגרת הזמן שנקבע.
- ו. הצגת הפרויקטים בפני הכתה.

אתרי אינטרנט ישראליים בנושא:

[המשרד להגנת הסביבה מערך הגנה על בעלי חיים](#)

["חיות וחברה" אוניברסיטת תל-אביב](#)

[החברה להגנת הטבע](#)

[רשות הטבע והגנים](#)

פרק 4- אלימות ילדים כלפי בעלי חיים

אלימות ילדים כלפי בעלי חיים היא תופעה שכיחה. פעמים רבות מעשי התאכזרות, שגורמים כאב וסבל לבעל החיים נתפסים כמעשי שובבות ויש הנוטים להקל ראש ולנהוג בסלחנות כלפיהם. עובדה זו עלולה לגרום נזק לילד המתעלל ולחברה, שכן ילד שלא יענש על פגיעה בבעלי חיים יחמיר את התנהגותו והאחרים יפנימו מסר שגוי שיאפשר המשך התעללות בבעלי חיים ואלימות לסבלו של האחר.

התאכזרות כלפי בעלי חיים צריכה להדליק נורה אדומה לגבי מצבו הנפשי של הפוגע. לא אחת מתברר כי ילד המתעלל בבעל חיים הוא בעצמו קרבן להתעללות בבית או בבית הספר. מחקרים מוכיחים שמעבר להיבט הומאני, יש בפגיעה ביצור חי משום רמז להפרעות התנהגות, שאלימות היא הבולטת שבהן, כמו גם, נמצא קשר בין התאכזרות לבעלי חיים לבין עבריינות ואלימות חמורה כלפי בני אדם.

מטרות

הילדים יכירו את חוק צער בעלי חיים.

הילדים ילמדו להיעזר בחוק בשעת הצורך.

הילדים יתגייסו למען חיה או אדם חסר האונים.

הצעות למורה/מנחה

- הילדים יחשפו לחוק צער בעלי חיים וייערכו דיון. *החוק נמצא בשלמותו בנספח 1.
- בנספח 2 קטעי עיתונות המתארים פגיעה בבעלי חיים, תוכל להיעזר בהם לצורך הדגמה.
- הילדים יקבלו אירוע, סיפורה של איילה, וינתחו אותו על פי שאלות העזר.

חשוב להדגיש את העובדה, שבעלי חיים סובלים מכאב בדיוק כמונו.

הדילמות, שילדים מתמודדים איתן מלוות בשאלות לא מעטות: האם לדווח? האם זאת הלשנה? למי לדווח? האם לרשויות הרווחה, לבית הספר (למורה ליועצת, למנהל), למשטרה?

חשוב שהילדים יבינו את חשיבות הדיווח ואת ההבדל בין הלשנה לבין דווח: דווח מהווה יוזמה של אחריות מוסריות ואזרחות טובה, דווח על מקרי אלימות יעזור לבעלי החיים שהאלימות כלפיהם תיפסק ואף לילדים האלימים, שכן בעקבותיו הילד האלים יטופל.

מהלך המפגש

א. חוק צער בעלי חיים

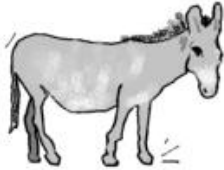
הילדים יתוודעו לחוק צער בעלי חיים ויטייחסו לעובדה, שפגיעה בבעל חיים דינה מאסר של עד ארבע שנים.

חוק צער בעלי חיים

"לא יענה אדם בעל-חיים, לא יתאכזר אליו ולא יתעלל בו בדרך כלשהי"

חוק צער בעלי חיים, בא להגן על בעלי חיים, החוק משנת תשנ"ד - 1994 קובע מהן ההתנהגויות האסורות כלפי בעלי חיים וקובע עונשי מאסר וקנסות להתנהגות אסורה.

[חוק צער בעלי חיים הנספח המלא](#)

עריכה - ריקי בצרי איור ועיצוב - ישראלה פוקס

לצפייה במצגת: [על חוק צער בעלי חיים](#)

ב. דיון:

- האם לדעתכם החוק מיושם בארץ?
- אם כן - כיצד? ספרו על מיקרים שידועים לכם.
- אם אינו מיושם, מדוע?
- מי אחראי ליישום החוק?
- מה תפקידנו?

ג. ניתוח אירוע: סיפורה של איילה

סיפורה של איילה

תמיד הייתי סקרנית ולכן כששמעתי צחוקים והמולה בחצר האחורית מצאתי עצמי רצה לברר מה פשר ההתקהלות. מה שמשך במיוחד את תשומת לבי הייתה העובדה, ששמעתי יללות בועז, הבן המקובל בכיתה, וחבורתו שיחקו כדורגל. היללות גברו. התקרבותי ולא האמנתי למראה עיני: גור חתולים קטן ואומלל עומד באמצע המגרש ובוועז בועט בו לכוון יוני, יוני בועט אותו לכוון ניר, כדור חי וסובל ... "השתגעתם, מה אתם עושים?" צרתי. "שתקי, מה את מתערבת" צעק לעברי בועז והניח את רגלו על החתול. הייתי בטוחה שהוא מוחץ אותו, אבל הוא בעט בו פעם נוספת ואמר: "נמשיך במשחק". "איזה משחק זה? מה אתם עושים, תפסיקו!" המשכתי לצעוק, החתול המסכן ילל יללות חרישיות, "לא כואב לו, מה את מתרגשת" הוסיף יוני. ראיתי שהחתול האומלל נושם בקושי רב, דחפתי את יוני שחסם את דרכי והתכופתי להרים את החתלתול. פניו של בועז האדימו מכעס "תסתלקי נודניקית" הפעם הוא בעט בי ודחף אותי בחוזקה, בועז הרים את החתול וביחד והתרחק עם שאר החברים: "נשחק במקום אחר" אמר. אני עוד הספקתי לקרוא לעברו "חכה חכה" אני אספר למורה. "תעזי לספר ואנחנו נהרוג אותך!" בכיתי, לא ידעתי מה לעשות, נשארתי לשבת במקום. הייתה זאת המורה שנגעה בכתפי ושאלה: "מה קרה, למה את בוכה?" "לא, כלום", עניתי. נכנסתי לכיתה, בועז וחבריו הסתכלו עלי במבט מאיים. לא יכולתי להתרכז, המחשבות על מה שעשו לחתלתול המסכן לא הניחו לי, לא ידעתי מה עלה בגורלו. האם הוא מת? ואם לא, הוא ודאי זקוק לעזרת וטרינר, איפה הוא נמצא עכשיו? הנחתי את ראשי על השולחן ובכיתי...

שאלות עזר לדין

- כיצד הרגישה איילה?
- מה עלה בגורלו של החתול?
- מי יעזור לחתול?
- מה לדעתכם הייתה איילה צריכה לעשות?
- מה אתם הייתם עושים במקום איילה?
- מה אפשרויות הפעולה במקרים מסוג זה?

למנחה

חשוב להבהיר: הילדה מתעמתת עם קבוצת נערים שנוהגים כלפי החתול באלימות, אבל מגלים אלימות גם כלפיה. במקרים כאלה צריך לגייס כוחות נפש רבים כדי להתמודד מול קבוצה חזקה מסוג זה. ילדים נרתעים לדבר, פוחדים לקחת סיכון. לכן עליך לכוון אותם לשתף מבוגר כגון הורה, שכן, איש צוות מבית הספר, יועצת, או כל מבוגר אחר כדי שסייע להם.

חתולים וכלבים חסרי בית (משוטטים) חשופים לסכנות רבות. התעללות מסוג זה, שתוארה באירוע היא אפשרות אחת מיני רבות. הפתרונות הטובים ביותר המוצעים להתמודדות עם בעיית השוטטות הם עיקור, מניעת נטישה ואימוץ.

אפשרויות הרחבה

ערוך דיון בעד ונגד.

הדילמה:

מה צריך לעשות במקרה של התעללות כלפי בעלי חיים? האם לדווח, להתערב, להתעלם?

התייחסו לרווח לעומת ההפסד, לסיכונים לעומת התועלת והסיפוק האישי. ילדים עלולים לתרגם דיווח כהלשנה לכן במהלך הדיון בנושא, עליך להדגיש את ההבדל בין:

דיווח הכרחי - כשיש סכנה, כשיש עבירה על חוק.

דיווח חשוב - כשמישהו נפגע, סובל.

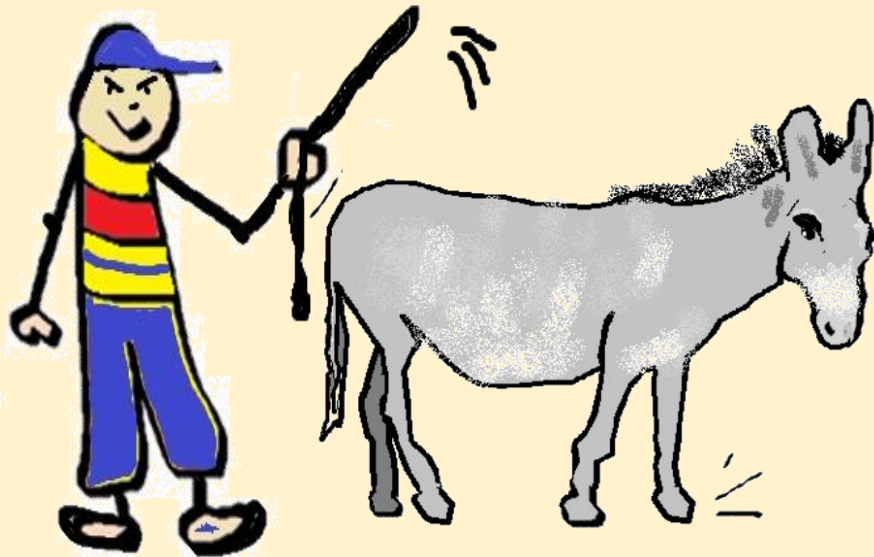
הלשנה - דיווח שמשרת אינטרס פרטי ולא תמיד הכרחי.

בדוק עם חברי הקבוצה אם יש מקרים שידועים להם, שאינם קשורים דווקא לבעלי חיים? כמו חרם על תלמיד, תלמיד שמרגיש פגוע מבחינה חברתית, תלמיד שהוא קרוב ועוד.

הצע להם לעשות פרויקט אישי: כל תלמיד יאתר בעיה חברתית, בין ילדים, בקבוצה, אצל תלמיד בודד ועוד וינסה לעזור בפתרון הבעיה.

במפגשים הבאים, התלמידים ידווחו על מעשים שביצעו, לטובת ילד או לטובת קבוצת ילדים, ועל הרגשתם.

ניתן להרחיב את הנושא בעזרת הקישור הבא: [חוברת אלימות ילדים בבעלי חיים / ריקי בצרי](#)

פרק 5- רוחות חיות משק

כתיבה: יפית בר און

בעלי החיים בעולמנו התפתחו במהלך האבולוציה והפכו לחלק מהמארג האקולוגי. כחלק מהתפתחות זו, התפתח האדם כבעל חיים בעל מודעות גבוהה.

מודעות זו הובילה אותו במהלך ההיסטוריה להגיע להכרה שביות בעלי חיים יכול להועיל לו.

מאז המהפכה החקלאית ועד היום תהליך הביות מואץ ובעלי חיים רבים, הן חיות מחמד והן חיות משק, סובלים קשות מהתופעה.

במטרה לספק את צרכי האדם, גדל מספר חיות המשק בעולם והגיע לממדים עצומים. ישנן מדינות, שמספר הכבשים והפרות בהן עולה על מספר התושבים. בישראל למשל מספר התרנגולות המטילות בלבד שווה למספר התושבים. בעיה נוספת היא תנאי הגידול של חיות המשק. לצערנו כדי למקסם רווחים, לעמוד בביקוש ולייעל את הגידול, בעלי החיים מוחזקים בתנאים קשים מאוד.

מטרות

הילדים יפתחו מודעות לסבלן של חיות המשק

הילדים יבינו שסבלם נובע מהחלטות האדם ושבידם לשנות את המצב

הילדים יפעלו למען רווחתן של חיות המשק

מהלך המפגשים

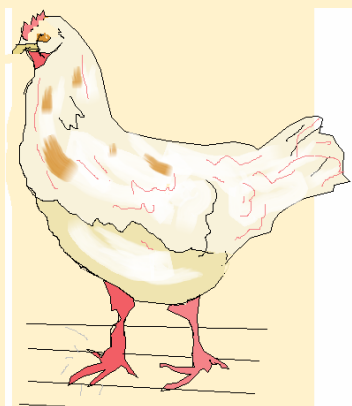
ניתן לעסוק בנושא חיות משק לאורך כל השנה, ואפשר להעבירו גם בשיעור אחד ממוקד. הכל בהתאם לצרכים ולמוטיבציה של המנחה והקבוצה.

שימו לב, נושא הביות וחיות המשק נלמד כחלק מתכנית הלימודים במדעים בכיתות ד' ורצוי לשלב מערכים אלו בלמידה.

שלב א' - חשיפת הנושא

מומלץ לחשוף את הנושא בהדרגה לפי הסדר הבא:

- בעלי החיים בעולמנו מראשית התפתחותם
- התפתחות המהפכה החקלאית וביות בעלי חיים
- ביות חיות המשק
- סקירה כללית של סוגי חיות משק
- בדיקת תנאי המחיה של חיות המשק

ניתן להיעזר בספרים הבאים:

אבי פנקס, חיות משק בישראל: מחקר, הומאניות ועשייה, הוצאת העמותה למען חיות משק, 2009

דני סימון וטובית סימון, בעלי חיים ואדם - ספר לימוד לכיתות ג-ד, הוצאת רכס

ויקיפדיה, ערך ביות בעלי חיים

יובל נח הררי, קיצור תולדות האנושות, הוצאת דביר, 2011

שלב ב' - בחירת נושא לפעולה

חשיפת התלמידים לתנאי חייהם הקשים של חיות המשק והעלאת המודעות לרווחת בעלי החיים, מגבירות את המוטיבציה של התלמידים להיטיב את מצבם.

בשלב זה יש לבקש מהתלמידים להעלות רעיונות לגבי התחום בו הם בוחרים לפעול כדי לסייע לחיות המשק.

רצוי לערוך הצבעה דמוקרטית לבחירת הנושא מתוך מגוון הרעיונות שיעלו.

להלן מספר הצעות:

- החזקת בעלי החיים במשקים בתנאים נאותים: בדיקת הצרכים של כל סוג בעל חיים והתאמת הסביבה, המרחב, המזון והאקלים המתאימים לו.

• רוחותן של תרנגולות מטילות: העלאת המודעות לסבילן של תרנגולות סוללה ומעבר לצריכת ביצי חופש, פעילות לקידום פיקוח המחירים של ביצי חופש ופעילות לקידום הפיקוח על תנאי החזקת תרנגולות החופש.

חלב חופש - שיפור תנאי גידולן של פרות החליבה: הפקת חלב מפרות המחזקות בתנאים משופרים. יציאת הפרות מהרפת לשטח פתוח למספר שעות ביום, היקף החליבה מהן יופחת, ויתאפשר להן לשהות במחיצת העגל שלהן בסמוך להמלטה כדי לאפשר לעגל לינוק מאמו ולהתפתח במחיצתה.

• שימוש באלחוש בהליכים כירורגיים, כגון חיתוך קרניים וצריבת מספר על הגוף.

• הסעת בעלי חיים בתנאים נאותים: שיפור הנהלים הקיימים היום ובדיקת אפשרות למניעת הסעת בעלי חיים ואיסור משלוחים חיים מחו"ל.

שלב ג' - פעולות מימוש היוזמה

לשם מימוש היוזמה על התלמידים לחקור את הנושא הנבחר באמצעות האינטרנט. יש להקפיד שהתלמידים לא יחשפו לתכנים קשים לצפייה. הספרות הכתובה, ראיון עם אנשי מקצוע, חקלאים ועוד...

על התלמידים להציף את הקשיים ואת דרכי הפעולה שיובילו לפתרון.

בשלב הבא עליהם להתחלק לקבוצות עבודה לפי מוקדי הפעולה שנבחרו.

לדוגמא, תלמידים מבית ספר לטבע בחרו קבוצות עבודה ופעילויות בנושא חלב חופש וביצי חופש, שלושת קבוצות העבודה שבחרו התלמידים:

חלב חופש

להעשרת אפשרויות הפעולה לקידום היוזמה מומלץ לצפות בסרטון בקישור הבא:

[בית ספר לטבע - על חלב חופש](#)

א. קבוצה להגברת המודעות בקרב הציבור

ב. קבוצת הסברה שתסייע לרתום רפתנים לתהליך

ג. קבוצה שתפעל מול רשויות החוק

הפעולות שביצעו הקבוצות:

1. קבוצה להגברת המודעות

- פתיחת עמודים באינסטגרם ובפייסבוק שכוללים מידע ופנייה לקוראים
- פתיחת אתר אינטרנט הקורא לשיתוף פעולה
- הכנת מצגת על 'חלב חופש'
- הרצאה בכל כיתות בית הספר
- הקמת דוכן הסברה ביום ההורים בבית הספר
- יצירת הפסקה פעילה לכל תלמידי בית הספר ביום זכויות בעלי חיים
- עיצוב מנשרים ופוסטרים ופרסומם בשכונות המגורים הקרובות
- פרסום כתבה באתר בית הספר
- הפקה ופרסום סרטון ביוטיוב
- קיום הרצאות בפני צוותי חינוך ותלמידים מבתי ספר אחרים
- הפצת רעיון 'חלב חופש' בקרב קבוצות מנהיגות מהתכנית 'הרוח החיה שבחבורה' שפועלות ברחבי הארץ

2. קבוצת הסברה לרפתנים ורתימתם לתהליך

- סיור מודרך ברפת
- יצירת קשר עם רפתנים ברחבי הארץ והצגת הרעיון 'חלב חופש'
- חיפוש רפתות המוכנות ליישם את הרעיון, תוך הדגשת הפוטנציאל הרווחי

3. קבוצת קשר עם רשויות החוק

- שליחת מכתב למשרד החקלאות ולמשרד להגנת הסביבה
- עצומה בעד 'חלב חופש' ושליחתה למשרד החקלאות ולמשרד להגנת הסביבה
- קיום פגישה בין נציגי התלמידים ונציגי המשרדים הממשלתיים
- העברת מכתבים אישיים לחברי הוועדות לפני דיונים בנושא
- השתתפות פעילה ביום זכויות בעלי חיים בכנסת

צייר יאיר דקל בית ספר גורדון

ביצי חופש

להעמקת הידע בנושא תרנגולות סוללה מול תרנגולות חופש מומלץ לצפות עם התלמידים בסרטון הבא:

"ביצי חופש" - מה זה בכלל? ואיך נדע שזה על אמת?

ארבע קבוצות עבודה שבחרו התלמידים:

קבוצה להגברת המודעות בקרב הציבור

קבוצה לעידוד רשתות שיווק למכירת ביצי חופש

קבוצה הפועלת מול רשויות החוק ורשתות השיווק להורדת מחירי ביצי החופש

קבוצה המקדמת את נושא הפיקוח על לולי החופש

הפעולות שביצעו הקבוצות:

קבוצה להגברת המודעות

- איסוף נתונים אודות הימצאות ביצי חופש ברשתות השיווק, מחירי הביצים ברשתות השונות והאם ביצי החופש ברשתות מפקחות
- הרצאות לכיתות בית הספר
- הפעלת הפסקה פעילה בנושא
- הקמת דוכן הסברה ביום הורים
- הקמת דוכני הסברה ברחבי העיר וליד רשתות שיווק: החתמת עצומה, חלוקת פליירים ומתן הסבר על לולי סוללה ולולי חופש
- תליית שלטים למען ביצי חופש בלוחות מודעות ובבניינים ברחבי העיר
- הכנת סרטון ושיתופו ביוטיוב
- השתתפות ביום זכויות בעלי חיים בכנסת

קבוצה לעידוד רשתות שיווק

- איסוף שמות הרשתות שאינן מוכרות ביצי חופש
- קיום פגישה עם מנהלי רשתות אלו
- שליחת מכתבים המסבירים לרשתות את חשיבות מכירת ביצי חופש
- תליית שלטי מידע אודות ביצי חופש בסביבת רשתות השיווק
- החתמת עצומה מחוץ לרשתות המעידה על רצון הלקוחות לקנות ביצי חופש
- סידור תבניות ביצי החופש ברשתות בקדמת המדפים

קבוצה להורדת מחירים

- איסוף נתונים אודות מחירי הביצים ברשתות השונות
- שליחת מכתבים לרשתות אודות חשיבות הורדת המחירים של ביצי החופש
- שליחת מכתב ועצומה לכנסת המבקשת להכניס גם את ביצי החופש לפיקוח מחירים כמו ביצים רגילות

קבוצה לפיקוח על לולי החופש

- איסוף נתונים אודות רשתות המוכרות ביצי חופש ללא פיקוח ולאיזה משווק הם שייכים
- פניה אישית למנהלי הרשתות ומתן הסבר אודות חשיבות מכירת ביצי חופש מלולים מפוקחים
- שליחת מכתב ללולנים המפנה אותם למפקח
- שליחת עצומה למשרד החקלאות שיחייב את המשווקים בפיקוח
- הגברת המודעות של הלקוחות בחשיבות קניית ביצי חופש מלולים מפוקחים

חמלה, היא הדרך בה היינו רוצים שינהגו בנו

חינוך לחמלה ומימוש המחויבות שלנו לרווחת בעלי החיים בעולמנו,

היא צעד קטן ושינוי גדול לעולם שטוב יותר לחיות בו.

נספחים

נספח 1- חוק צער בעלי חיים

חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994

סעיפי החוק

1. הגדרות - בחוק זה
2. איסור התעללות
3. איסור העבדת בעל חיים
4. איסור המתה ברעל
5. מינוי מפקחים
6. סמכויות כניסה וחקירה
7. נאמני בעלי חיים
8. תפיסת בעלי חיים
9. הודעה על תפיסה ושחרור
10. סייג להחזרת בעל חיים
11. תשלום הוצאות
12. העברת בעלות
13. כפיית טיפול או המתה
14. קרן למען בעלי חיים
15. קובלנה פלילית
16. דין המדינה
17. עונשין וייעוד קנסות
- 17א. צו מניעה
18. שמירת דינים

19. ביצוע ותקנות

20. תיקון חוק סדר הדין הפלילי - מס' 17

21. ביטול

22. סייג לתחולה

23. תחילה

חתומים :

יצחק רבין, ראש הממשלה

יעקב צור, שר החקלאות

עזר וייצמן, נשיא המדינה

שבח וייס, יושב-ראש הכנסת

חוק צער בעלי חיים הנוסח המלא

נספח 2 - כתבות על התעללות בבעלי חיים

תועד רוכב כשגור כלבים קשור לקטנוע:

תושב ת"א צולם בשבת נוסע כשגור בן כשנה קשור מאחוריו. הכלב חולץ על ידי עוברי אורח. החשוד נעצר ושוחרר. הבוקר טענה שכנתו: הוא עשה זאת שוב.

[הכתבה - 16.08.16 - איתי בלומנטל](#)

משרד החקלאות החריס את הכלבה שהושלכה מעבר לחומה:

תועד צעיר בן 18 כשהוא משליך את כלבה מעבר לחומה.

[הכתבה - 01.05.15 - ארז ארליכמן](#)

התעללות בחמור בשביל פרסומת:

החליטו לקשור חמור למצנח ולהעיף אותו באוויר.

[הכתבה - חדשות - 20/07/10](#)

ההתעללות בחתול: "הכול עניין של חינוך"

העונשים הקבועים בחוק לא מרתיעים דיים את המתעללים בבעלי החיים, אבל הסברה וחינוך יכולים להשפיע - כך לדברי שוטר שעסק בעבר בתחום.

[הכתבה - אלכסנדרה לוקש - 07.12.15](#)

תיעוד מזעזע: בועטים חתול לבריכה

תלמידי תיכון תועדו כשהם מפתים חתול להתקרב אליהם, בועטים בו לתוך בריכה. הסרטון הועבר בקרב חבריהם בקבוצת ווטסאפ.

[הכתבה - גיא ורון, כתב בצפון - חדשות 2 - 07/07/16](#)

נספח 3 - על חיות בר ומינים פולשים

בעלי חיים מוגנים בישראל האסורים בגידול

יש ליידע את הילדים כי לא כל החיות מותרות לגידול. חיות הבר החיות בטבע בישראל, מוגנות ואסורות בלכידה ו/או בגידול על-פי "חוק הגנת חיות הבר", שנחקק בתשט"ו – 1955. גופים וחברות המעוניינים להחזיק, או לסחור בחיות הבר כמו פינת חי, גן- חיות, חנות לבעלי חיים, חוות גידול, יכולים לעשות אך ורק לאחר קבלת היתר מיוחד מטעם רשות הטבע והגנים, והם מחויבים לדווח בקביעות על החיות הנמצאות ברשותם.

הגדרת חיות בר בלשון החוק

"יונק, עוף, זוחל או דו-חיים, או כל חלק ממנו, או תולדה שלו, שמקורו בשטח המדינה ומחוצה לו, שאין טבעו לחיות במחיצתו של האדם". החוק לא חל על: דגים למעט דגי נוי ימיים המוגדרים כערכי טבע ישראליים, על חיות בית, חתולים, כלבים, ארנבות... או על חיות משק, פרות, עזים ...

החוק מגן על מרבית חיות הבר החיות בטבע בישראל. רשימה מלאה של חיות הבר המוגנות בישראל קיימת באתר האינטרנט של רשות הטבע והגנים

[רשות הטבע והגנים](#)

על בעלי חיים בסכנת הכחדה באתר המשרד להגנת הסביבה

[המשרד להגנת הסביבה](#)

בעלי חיים מוגנים בעולם האסורים בסחר ובגידול

חיות הבית כגון הארנבון, התוכי והאיגואנה הירוקה מותרות בגידול בישראל ובמדינות אחרות, אך יש חיות בית כגון מינים רבים של תוכים, זוחלים, יונקים ועוד האסורים לגידול על-פי חוקים בינלאומיים. מדוע? הסחר בחיות הבר מתקיים בהיקף גדול מאוד ברחבי העולם. כתוצאה מכך פחת מספרם של מיני בעלי חיים רבים בטבע וכאמור הם נמצאים בסכנת הכחדה. גם מיני צמחים רבים נמצאים בסכנת הכחדה עקב איסוף מהטבע וסחר.

אמנת CITES - להגנת חיות הבר והצמחים בעולם מהכחדה.

המשרד להגנת הסביבה - אמנת סחר בין לאומי בערכי טבע

האמנה הבינלאומית בשם CITES, הנקראת גם אמנת וושינגטון מסדירה על פי חוק את הסחר בערכי טבע שבסכנת הכחדה ומגדירה מי הם בעלי החיים והצמחים האסורים בלכידה ובסחר.

מטרות האמנה: להסדיר או להפסיק מסחר בינלאומי במיני בעלי חיים שבסכנת הכחדה. לשמור בשווי משקל אקולוגי על המינים המנוצלים מסחרית, ולסייע למדינות בשימוש בר קיימא של משאבי הטבע על ידי נהלי המסחר הבינלאומי. האמנה מסדירה את הסחר העולמי באמצעות מערכת של תעודות או היתרים הנדרשים לפני כניסתו או עזיבתו של בעל החיים הנסחר מהארץ. על כל מדינה החברה באמנה לאמץ חקיקה לאומית המאפשרת מינוי רשות מנהלת האחראית להנפקת היתרים אלה, ולהעביר למזכירות האמנה בכל שנה את רישומי הסחר כדי שניתן יהיה להעריך את היקף הסחר בעולם במינים הרשומים. על הרשויות הממונות להעמיק את אכיפת נהלי האמנה תוך הפעלת שלטונות המכס, המשטרה וגורמים נוספים שבכל מדינה.

בישראל ממונה רשות הטבע והגנים לתיעוד ולאכיפת הסחר בחיות הבר.

לאחרונה הוקמו בעולם באישור ובפיקוח אמנת CITES חוות לגידול ולרבייה של בעלי חיים הנמצאים בסכנת הכחדה ורשומים כמיני בעלי חיים האסורים בסחר. בחוות נולדים בעלי החיים בשבי כך שסחר בהם אינו מהווה סיכון להיכחדותם מהטבע והוא חוקי על-פי האמנה.

למרבה הצער, גם בישראל קיים סחר לא חוקי רחב היקף בחיות המוגנות על-ידי אמנת CITES. לפיכך חשוב ליידע את הילדים: על ההכרח ברכישת חיות בית רק מחנויות וארגונים בעלי היתרי סחר בבעלי חיים והסוחרים בחיות המותרות בסחר.

אחזקת חיות בר האסורות בסחר היא עבירה על החוק!

פרטים נוספים בנושא מינים המותרים בגידול כחיות בית נמצאים באתר האינטרנט של רשות הטבע והגנים - כל החוקים והתקנות.

השפעת חיות בר על הסביבה בישראל ובעולם

מינים רבים של חיות בר הועברו במהלך ההיסטוריה על-ידי האדם ממדינה למדינה ואפילו בין יבשות. לעיתים התבצעה ההעברה בצורה מכוונת ולעיתים ללא כוונה תחילה. בעשרות השנים האחרונות חלה האצה במעבר מינים ברחבי העולם. לרוב בעל חיים

שמגיע למקום חדש ושונה מהתנאים אליהם הוא מותאם, לא ישרוד בו זמן רב ולא יזכה להביא בו צאצאים ולהתחיל שושלת. יש מינים של בעלי חיים וצמחים המסוגלים להסתגל בתנאים מגוונים והם ישרדו ואף יקימו אוכלוסייה חדשה במקום חדש. מינים אלה, המקימים מושבות חדשות במקומות רבים בעולם משפיעים על הסביבה הטבעית אליה הגיעו בדרכים שונות: בתחרות על המזון, בטריפה של מינים מקומיים, בגזלת אזורי קינון ועוד. כל אלה מביאים לדחיקה של מינים מקומיים עד להכחדתם. לאדם, עלול להיגרם נזק כגון: פגיעה ביבולים חקלאיים, סתימת מצנני מים של חברת החשמל בנחילי מדוזות, אצות פולשות המזהמות את מי השתייה עד פגיעה בלתי הפיכה באיכות המים ועוד.

עקב השפעתם הרבה של בעלי חיים אלה על הסביבה הטבעית אליה הגיעו הם נקראים **"מינים פולשים"**. בשנים האחרונות מהווים המינים הפולשים איום על הטבע בכל העולם. לפיכך נעשים במדינות רבות מאמצים לווסת את מספרם. לצד אלה מתבצעות פעולות למניעת הגעתם והתבססותם באזורים חדשים, הכוללות חקיקה כנגד סחר בבעלי חיים הידועים כהופכים לפולשים באזורים חדשים, פיקוח ואכיפה, חינוך והסברה.

לישראל הגיעו מינים פולשים רבים והשפעתם השלילית על הטבע והכלכלה מתעצמת. רשימת בעלי החיים הפולשים לישראל ארוכה וכוללת, מיני תוכים ומיינות ועופות נוספים, ומיני זוחלים כמו צבגון אדום גרון ויונקים כנוטריה ועוד רבים אחרים. יתכן שחלק מהמינים, כגון צבגון אדום גרון ומיני תוכים, הגיעו לטבע בישראל וגרמו נזק רב לאחר ששוחררו.

יש ליידע את הילדים שבמרבית המקרים אין בעל החיים מסוגל לדאוג לעצמו בטבע, שמהווה עבורו סביבה בלתי מוכרת וסופו למות בייסורים. מסתבר שבעלי חיים שמצליחים לשרוד עלולים לגרום לנזקים כבדים.

רשימה מלאה של מינים פולשים בישראל ניתן למצוא באתרים רבים וברשות הטבע והגנים.

צבגון אדום אוזן, מין פולש

מקורו של הצב בדורם אמריקה ומרכזה, האדם סוחר בו כחיית מחמד. בגלל הנזק שהצבגונים יכולים לגרום, הוצא גידולם מחוץ לחוק בישראל. כושר ההסתגלות שלהם למקומות חדשים מסכן מאוד את האיזון האקולוגי ואת החי במקורות מים, שכן הצבים יכולים לחסל אוכלוסייה שלמה של דגיגים.

[רשות הטבע והגנים מינים פולשים](#)

